

RZECZPOSPOLITA POLSKA

Rzecznik Praw Dziecka

Marek Michalak

ZEW/500/19-1/2010/MP

Warszawa, 14 maja 2010 roku

**Pani
Elżbieta Bieńkowska
Minister Rozwoju Regionalnego**

Szanowna Pani Minister,

w Planie Rozwoju i Konsolidacji Finansów 2010-2011, przedstawionym w styczniu przez Prezesa Rady Ministrów, zapowiedziane zostało – w rozdziale poświęconym aktywizacji społeczności lokalnej i wyrównywaniu szans rozwojowych dzieci i młodzieży – tworzenie centrów pobytu dziennego. Ich oferta miała być skierowana do dzieci w wieku 0-6 lat oraz uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych, pochodzących z ubogich gmin. Celem utworzenia sieci centrów miało być wspomaganie rozwoju dzieci poprzez organizowanie im wolnego czasu, a w przypadku dzieci niepełnosprawnych – również poprzez zajęcia terapeutyczne, jak też ich integrację oraz wspieranie rodziny.

Tymczasem z Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie (projekt do uzgodnień międzyresortowych z 12 marca 2010 roku) wynika, że kierowany przez Panią Minister resort wycofał się z planu umożliwienia dzieciom w wieku 0-6 lat skorzystania z szansy wyrównania ich szans rozwojowych, jaką dają centra. Oferta centrów dziennego pobytu ma być skierowana jedynie do uczniów, objętych obowiązkiem szkolnym.

Analiza polityki prorodzinnej rządu, ukierunkowanej na przeciwdziałanie marginalizacji społecznej dzieci i wyrównywanie ich szans rozwojowych wskazuje, iż brak w niej rozwiązań, które zaprojektowane byłyby dla dzieci od urodzenia do 3. roku życia. Zaledwie 2,6% dzieci w wieku od 0 do 3 lat jest objętych opieką żłobkową. Jedynie w 16% ogółu gmin, wg danych GUS, prowadzone są żłobki. Niski jest również wskaźnik liczby dzieci w wieku 3-5 lat, uczęszczających do placówek wychowania przedszkolnego na wsi – wynosi on zaledwie 37,5% (dane MEN z 2009 roku).

Jak podkreślają eksperci, zajmujący się małymi dziećmi, centra pobytu dziennego powinny być udostępnione zwłaszcza dla najmłodszych mieszkańców obszarów wiejskich. W wielu gminach stanowiłyby jedyne miejsce, gdzie najmłodsze dzieci mogłyby skorzystać z zajęć rozwojowych, a ich rodzice – z warsztatów i konsultacji w zakresie wychowania.

W świetle powyższego – na podstawie art. 10a ustawy z 6 stycznia 2000 roku o Rzeczniku Praw Dziecka (Dz. U. Nr 6, poz. 69 z późn. zm.) – proszę o wyjaśnienie przyczyn zawężenia adresatów oferty centrów pobytu dziennego do dzieci powyżej 6 roku życia, jak również rozważenie możliwości rozszerzenia jej o dzieci młodsze, zgodnie z założeniami rządowego Planu Rozwoju i Konsolidacji Finansów 2010-2011.

Ponadto proszę o informacje o planowanych w Ministerstwie Rozwoju Regionalnego działaniach, mających na celu rozwój oferty i dostępności do usług opieki nad dziećmi do lat 3 na obszarach wiejskich, co zakładają kierunki działań polityki regionalnej, przedstawione we wcześniej wspomnianej Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020.

Będę również wdzięczny za wyjaśnienie, czy Program Operacyjny Kapitał Ludzki przewiduje możliwość wykorzystania środków na programy, skierowane dla dzieci od 0 do 3 lat i ich rodziców.

Z wyrazami szacunku
Marek Piński

MINISTER
ROZWOJU REGIONALNEGO

Warszawa, 19 lipca 2010 r.

Elżbieta Bieńkowska

DKR-I-420-14-Jka/10
NK 95723 / 10

Pan Marek Michalak
Rzecznik Praw Dziecka

W odpowiedzi na Pana pismo o znaku: ZEW/500/19-1/2010/MP, pragnę przedstawić następujące wyjaśnienia w kwestii korzystania przez dzieci w wieku 0-6 lat z infrastruktury objętej Programem utworzenia sieci Centrów Aktywności dla dzieci i młodzieży (dalej: „Program”).

Przystępowanie do interwencji publicznej każdorazowo wiąże się z wyborem określonych celów oraz zakresu wsparcia. W przypadku instrumentów odpowiadających na potrzeby kilku grup społecznych – a takim instrumentem jest przygotowywany przez MRR Program, uwzględniający sytuację dzieci z różnych kategorii wiekowych, jak również ukierunkowany na wsparcie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego – istotną kwestią jest rozłożenie akcentów. Siłą rzeczy niektóre zagadnienia muszą zostać uznane za pierwszoplanowe i obligatoryjne, natomiast inne tematy będą potraktowane jako dodatkowe.

Założenia Programu muszą zatem uwzględniać pewną gradację priorytetów. Główne cele Programu dotyczą poprawy sytuacji dzieci w wieku szkolnym (w tym osób niepełnosprawnych) i podstawowa oferta tworzonych Centrów Aktywności ma być skierowana do tej właśnie grupy. Nie oznacza to jednak, że młodsze dzieci i ich rodzice są pozbawieni możliwości korzystania z infrastruktury Centrum Aktywności. Przeciwnie: dokumenty programowe będą zachęcać do wielokierunkowego wykorzystywania postawionych budynków a standardowy projekt architektoniczny Centrum Aktywności zostanie opracowany w taki sposób, aby umożliwić wyodrębnienie części powierzchni budynku, która zostanie przystosowana do prowadzenia wychowania przedszkolnego, zgodnie z zasadami określonymi w Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 maja 2009 r. w sprawie rodzajów innych form wychowania przedszkolnego, warunków tworzenia i organizowania tych form oraz sposobu ich działania. Nie sposób zatem zgodzić się ze stwierdzeniem, że oferta Centrów Aktywności będzie zawężona do dzieci powyżej 6 roku życia. Dzieci w wieku szkolnym powinny być głównymi adresatami działań Centrum, natomiast jeśli chodzi o działania skierowane do młodszych dzieci MRR stwarza warunki do samodzielnego podejmowania decyzji o zorganizowaniu w obiektach Centrów Aktywności np. punktów przedszkolnych.

Zwracam jednocześnie uwagę, że zapisy Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego nie wykluczają korzystania przez dzieci w wieku 0-6 lat z Centrów Aktywności, a jednocześnie – ponieważ jest to strategia a nie program operacyjny – nie przesądzają, jakie podmioty mają obowiązek podejmowania specyficznych działań ukierunkowanych na rozwój usług opieki nad dziećmi do lat 3 na obszarach wiejskich.

KSRR zawiera specjalny kierunek działań: *Wspieranie obszarów wiejskich o najniższym poziomie dostępu mieszkańców do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe*. Kierunek ten wskazuje działania o charakterze wyrównawczym na rzecz zwiększenia dostępu do usług publicznych, służące podniesieniu jakości życia i pracy na zapóźnionych obszarach wiejskich.

W ramach tego kierunku działań wspierane będą m.in. przedsięwzięcia dotyczące rozwijania oraz poprawy dostępności i jakości usług edukacyjnych i szkoleniowych. Ich celem jest podniesienie poziomu wykształcenia ludności i poprawa jego struktury tam, gdzie wskaźniki w tym zakresie są najniższe, a tym samym wsparcie procesów rozwoju kapitału ludzkiego. Do podstawowych kierunków działań polityki regionalnej na rzecz dostępu do edukacji na obszarach wiejskich należy upowszechnienie wychowania przedszkolnego, które jest warunkiem wyrównania szans edukacyjnych dzieci w początkowym etapie edukacji oraz zwiększenie różnorodności form opieki nad dziećmi w wieku przedszkolnym (z udziałem JST, partnerów społecznych) a także rozwój oferty i dostępności usług opieki nad dziećmi do lat 3.

Należy nadmienić, że kwestie te będą również przedmiotem opracowywanej *Strategii rozwoju zasobów ludzkich*, będącej, obok KSRR, jedną z 9 głównych zintegrowanych strategii.

Odnosnie do pytania dotyczącego Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, uprzejmie wyjaśniam, że Europejski Fundusz Społeczny został powołany w celu zwiększenia zdolności zatrudniania pracowników Wspólnoty Europejskiej, dlatego z uwagi na swój prozatrudnieniowy charakter obszary jego interwencji są ograniczone do takich działań, które wpływają na polepszenie sytuacji na rynku pracy.

W związku z powyższym dzieci w wieku do 3 lat nie stanowią odrębnej grupy wsparcia w PO KL w kontekście aspektu wychowawczo-edukacyjnego.

Niezależnie od powyższego, z uwagi na realizację działań na rzecz promocji równych szans kobiet i mężczyzn oraz godzenia życia zawodowego i rodzinnego, opieka nad dziećmi może być współfinansowana ze środków EFS jako element niezbędny w przypadku projektów zakładających np. powrót kobiet na rynek pracy po urodzeniu dziecka. Należy podkreślić, że wsparcie dzieci w tych projektach jest efektem ważnym, ale jednak ubocznym w stosunku do wsparcia udzielanego osobie wchodzącej na rynek pracy.

Projekty na rzecz promocji równych szans kobiet i mężczyzn oraz godzenia życia zawodowego i rodzinnego realizowane są w ramach Priorytetu I w trybie konkursowym i polegają m.in. na tworzeniu ośrodków opieki nad dziećmi w miejscu pracy oraz rozwijaniu alternatywnych form opieki nad dziećmi (w tym m.in. usług opiekuńczych świadczonych w warunkach domowych). Instytucją Pośredniczącą, odpowiedzialną za przeprowadzanie konkursów w powyższej tematyce jest Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej. Na realizację powyższych działań przewidziano kwotę ponad 9 mln euro.

Edukacja dzieci w wieku przedszkolnym 3-5 lat w ramach PO KL

Wsparcie na rzecz działań służących upowszechnianiu edukacji przedszkolnej zostało przewidziane w ramach Priorytetu IX PO KL w Poddziałaniu 9.1.1 *Zmniejszanie nierówności w stopniu upowszechnienia edukacji przedszkolnej*. Wsparciem może być objęte m.in. tworzenie przedszkoli (w tym również uruchamianie innych form wychowania przedszkolnego) na obszarach i w środowiskach o niskim stopniu upowszechnienia edukacji przedszkolnej (w szczególności na obszarach wiejskich) oraz wsparcie istniejących przedszkoli (w tym również funkcjonujących innych form wychowania przedszkolnego). Interwencja przyczyniać ma się do zwiększonego uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym np. poprzez wsparcie dla przedszkoli i innych form wychowania przedszkolnego zagrożonych likwidacją, wydłużenie godzin pracy, uruchomienie dodatkowego naboru dzieci, zatrudnienie dodatkowego personelu itp.

Alokacja finansowa w ramach PO KL przeznaczona na Poddziałanie 9.1.1 zgodnie z zapisami Szczegółowego Opisu Priorytetów PO KL (SZOP PO KL) stanowi ponad 243 mln euro, czyli około 950 mln PLN.

Edukacja dzieci w wieku szkolnym w PO KL

Wsparcie na rzecz uczniów i uczennic w wieku szkolnym zostało przewidziane głównie w ramach Priorytetu IX PO KL w Poddziałaniu 9.1.2 *Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów z grup o utrudnionym dostępie do edukacji oraz zmniejszanie różnic w jakości usług edukacyjnych*, w ramach którego możliwa jest realizacja programów rozwojowych szkół i placówek oświatowych prowadzących kształcenie ogólne ukierunkowane na wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów i zmniejszanie dysproporcji w ich osiągnięciach edukacyjnych oraz podnoszenie jakości procesu kształcenia.

W ramach programów rozwojowych, które powinny stanowić odpowiedź na zdiagnozowane problemy szkoły oraz trwale przyczyniać się do zmiany sytuacji, można finansować: dodatkowe zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze, doradztwo i opiekę pedagogiczno-psychologiczną, dodatkowe zajęcia (pozalekcyjne i pozaszkolne) dla uczniów ukierunkowane na rozwój kompetencji kluczowych, rozszerzanie oferty szkół o zagadnienia związane z poradnictwem i doradztwem edukacyjno-zawodowym, wdrożenie nowych, innowacyjnych form nauczania i oceniania, wdrażanie programów i narzędzi efektywnego zarządzania placówką oświatową.

Alokacja finansowa w ramach PO KL przeznaczona na Poddziałanie 9.1.2 zgodnie z zapisami SZOP PO KL stanowi ponad 481 mln euro, czyli prawie 1 876 mln PLN.

W związku z powyższym w utworzonych Centrach Aktywności dla dzieci i młodzieży ze środków PO KL możliwe będzie organizowanie wychowania przedszkolnego dla dzieci w wieku 3-5 lat oraz realizacja elementów programów rozwojowych szkół dla dzieci w wieku szkolnym.

Z porażaniem
J. G. J.